

28 SVERIGERESAN GOTLAND

Gotland och Fårö runt på två dagar med två barn i baksätet, går det? Vi testar – i Fiesta!

Sverigeresan

GOTLAND

Resfakta

SVERIGERESAN GOTLAND

 Kärra: Ford Fiesta Bravo 1,1 1981

 I kupén: Fredrik och Ella Romare,
Carl och Axel Legelius

Resa: 68 mil

Bensin: 49 liter

Antal spanade Fiesta Mk I: 12

Antal spanade Peugeot 205: 10

Antal planerade matstopp: 1

Antal oplanerade matstopp
(i panik): 9

Antal omkörningar: 3

Lågmilare & lågsäsong

Gotland vaknar ur vintersömnen och förbereder sig för sommarens anstormning. En perfekt tid att besöka ön och dess många roliga vägar. Vi tar Ford Fiestan som också just väckts ur sin dvala! [➔](#)

TEXT FREDRIK ROMARE FOTO CARL LEGELIUS

Jan Siltbergs farbror Gunnar framför bilaffären på Adelsgatan ca 1930. 1947 flyttade man till nybyggt på Österväg (nedan).

En annan Gunnar Siltberg, Jans bror, poserar vid en inbytt Volvo P1800 i mitten av 1970-talet. Samma lokal som till höger.

Den tomma kalkvita parkeringsplatsen i centrala Visby reflekterar morgonljuset. Jag lutar mig fram och kisar genom den dammiga framrutan. Framför en låg gul tegelbyggnad ser jag konturen av en lång man. Han vinkar och pekar på en av de tomma parkeringsrutorna. Vi kliver ut i solljuset och Jan Siltberg hälsar oss välkomna med en svag gotländsk accent.

– Det är inte vanligt med så fina Fiestor, säger Jan vänligt.

Nej det har han rätt i. När Carl Legelius hittade den tvåfärgade Fiesta Bravon hade den bara gått 2 424 mil efter att han levtt ett skyddat liv i ett garage i Stockholm. Mest småturer i innerstan, men efter ett misslyckat bilinbrott bestämde sig förste ägaren att sälja bilen. Nu står mätaren på 2 430 mil. Gotland är målet för bilens jungfruresa.

Min dotter Ella och Carls son Axel, båda 10 år gamla, är också med. De har gott om plats i baksätet trots att Fiestan bara är 365 cm lång. Bra utsikt har de också tack vare de stora glasytorna.

Reskamraten

FIESTA 1,1 BRAVO 1981

Trots att Ford var ett av världens största företag var insteget på småbilsmarknaden stort och laddat. Man höll länge för sanning att det inte gick att tjäna pengar på en bil i det så kallade B-segmentet. Det kostade ju nästan lika mycket att producera en liten bil som en lite större men man fick betydligt sämre betalt. Men i början av 1970-talet gick det inte längre att förneka att småbilen hade en framtid, konkurrenter som Fiat, Renault och VW väntade alla smått och Ford ville inte riskera att missa en hel marknad.

Projektet fick namnet Bobcat och blev det största i Fords historia med omfattande marknadsundersökningar, mängder av ingenjörstimmar och byggandet av en helt ny fabrik i spanska Valencia.

Framhjulsdrift och tvärställd motor var nytt för företaget men motorn på 1,1 liter härstamade från Anglia. Designen var ett resultat av många viljor men en av de tongivande var Tom Tjaarda på Ghia som även ligger bakom De Tomaso Pantera.

Fiesta presenterades 1976 och på Fordvis var lanseringen mycket väl förberedd. Succén blev omedelbar och redan efter fyra år hade två miljoner exemplar tillverkats. Detta firades med specialmodellen Bravo. Den kunde se lite olika ut beroende på marknad, i England hade den till exempel soltak. I Sverige nöjde man sig med tvåfärgslackering, klocka och kassetbandspelare. Och en snygg strajpl

Originalfärgen är fullig med en antydning till gotländsk solblekning. Sportstolarna i svart vinyl har puffiga ribbor som fortfarande liknar skinn. Registreringsnumret I 2000 berättar att förste ägaren hade tumme med Länsstyrelsen.

Gotlands-Mustang flankerad av engelsk Ford Pilot t v och A-Ford t h.

VISBY

Fiestafantaster förenas. Jan Siltberg bistår med en bakrutetorkare.

Jan läser upp en kraftig skjutdörr i metall. En brant nerfart löper ner i ett underjordiskt garage. Längs garageväggarna står bilar från större delen av 1900-talet och tittar mot varandra – mest är det Ford från USA, England, Tyskland och Frankrike men en blanksvart Volvo 444A har också smugit sig in. Mitt på golvet ler en röd blank Fiesta 1.1 L 1981 glatt mot oss, Jan gillar också modellen och har minst fem stycken. Linjerna är pigga och alerta. Formen är lätt och infallda blinkers under strålkastarna ger bilen kisande ögon i ett charmigt leende. Carl kör ner vår jämnåriga bil och placerar den bredvid.

Jan Siltbergs farfars far började sälja cyklar på Adelsgatan innanför ringmuren 1913. 1922 hade Jans farfar tagit över och börjat sälja Ford efter en kort sejour med Chevrolet. Man skulle bli Ford trogna i 68 år. 1947 öppnades Siltbergs Bilaffär på Österväg, där vi befinner oss nu. I källaren hade man begagnatlagret och vi följer Jan genom en labyrint av tomma förråd tills vi når trappan upp till nybilshallen – senast uthyrd till elektronikkedjan Expert innan de gick i konkurs. Vi tittar ut på Österväg genom skyddsgallerförsedda skyltönster. Solen skiner på den tomma gatan.

Vi vänder oss om och möts av resterna från Experts konkurs. Nedmonterade hyllor och skyltar, mitt på golvet ligger ett berg med kabelteveboxar. På en vägg finns en hållare för personalens telefoner, ännu med namnlapparna under. På en whiteboard har någon ritat en smiley i ett sista försök att uppmuntra sina kolleger.

Siltbergs Bilaffär flyttade till nya lokaler i Skarphäll 1978 där man sålde Ford fram till 1990. Nu är man inte längre i bilbranschen men Jan håller historien levande genom att bygga upp en samling fordon, kanske till och med ett museum. Han har redan fått ihop en fin kollektion. Flera är från Gotland men många ett resultat av Blocketsökningen "Hela Sverige". Ett magnifikt undantag är en röd Ford Mustang.

– Den såldes ny av oss, berättar Jan. Den stod i bilhallen en trappa upp och ingick i julskyltningen 1964. Den har sina skavanker men är orenoverad.

Vi ser inga skavanker. Originalfärgen är fylig med en antydning till gotländsk solblekning. Sportstolarna i svart vinyl har puffiga ribbor som fortfarande liknar skinn. Träratten ser knappt svängd ut. Registreringsnumret I2000 berättar att förste ägaren hade tumme med Länsstyrelsen.

Att resa med barn är som att resa med hober. De sjunger, berättar historier och kräver täta matraster. Missar man ett matintag blir de snabbt surmulna orcher. Vi väljer väg 149 och siktar på lunch på Krysmyntagården med utsikt över Östersjön. Men det är stängt, likaså Snäck i närheten. Snart är vi tillbaka i Visby och äter på Max. Vi försöker att inte se det som ett nederlag.

Nyservad med uppledade bromsar, nya stötdämpare och bytta vätskor är Fiestan pålitlig som en hyrbil från Hertz. Inga obehagliga ljud

eller lukter. Så i avsaknad av maskinängest räknar vi 80-talare. Efter en mil slutar vi, det blir för många. Saltstoppet på Gotland 1985 har skapat ett svenskt Kalifornien. Vi koncentrerar oss på Fiestor och Peugeot 205, lagom rara fåglar på Gotland. På en raksträcka gör vi vår första omkörning: en blekblå Volvo 245 GL. Jag hinner ta registreringsnummer och kontrollera bilen på Transportstyrelsen innan Carl passerat.

Mättaden av hamburgaren har lagt sig, nu är vi sötsugna. Vi viker vid en skylt som säger servering och följer en brant serpentinväg nerför klinten mot havet. Det är tyst i bilen. När vi kommer ner ser vi att fiket är stängt. Vi vänder och möts

Ella Romare och Axel Legelius tycker att det är gott om plats i Fiestans baksäte.

Parkera bredvid kyrkan så ligger fästningen bredvid. Bra med tydliga landmärken. Eller på fiendespråk: "Sikta bara på kyrktornet"

av den branta vägen upp. Beslutsamt växlar Carl ner och gasar på. Fiestan brummar barskt ur det sugrörslika avgasröret och segar sig upp för backen. Med ett kort däckstjut är vi ute på landsvägen igen. Ella bryter tystnaden med ett "herregud!".

I Tingstäde är uppgiften är att hitta Tingstäde fästning. Det visar sig bli lätt. Tingstäde kyrktorn syns på långt håll över de låga tallarna. Parkera bredvid kyrkan så ligger fästningen bredvid. Bra med tydliga landmärken. Eller på fiendespråk: "Sikta bara på kyrktornet".

Vi drar lite försiktigt i den taggträdstäckta järnsmidda grinden. Den känns förtroendeingivande som en Svensk Tiger. Jag förväntade mig ett högt taggtrådsstängsel, istället är det lågt och går som en väv över marken i det öppna skottfältet från kulsprutetornen i kupad betong. Det är stängt och vi grämer oss. De djupa skyttegravarna som ringlar iväg verkar ruva på mer än vad vi ser från grinden. En högvarvig motorcykel återför oss till verkligheten. Det är ett värtecken lika säkert som blåsippor. Vi spanar men ser ingen motorcykel. Istället ser vi vårens första hundkoja, en svart som ylar bort längs vägen.

Bromsa – en Austin Allegro 1300 Special!

– Vakna, du måste fotografera! Carls hand riktar min grumliga blick mot en vissnen gul Austin Allegro med vinyltak som står på en gårdsplan. Där står också hundkojan från Tingstäde. Innan jag hunnit berätta om solnedgången på Färö har han parkerat och försvunnit. Jag och barnen sitter kvar och tittar på den tomma förarplatsen. Snart kommer Carl tillbaka med en ung kille med blont hår. Det är Emil Larsson.

– Det är en 1275 GT med Suzuki GTI-motor, berättar han. Han lyfter på huven och vi förundras

över hur twincam-motorn på 1,3 liter med växellådan monterad på sidan får plats i det lilla motorutrymmet. Men så är en del bortkopat också.

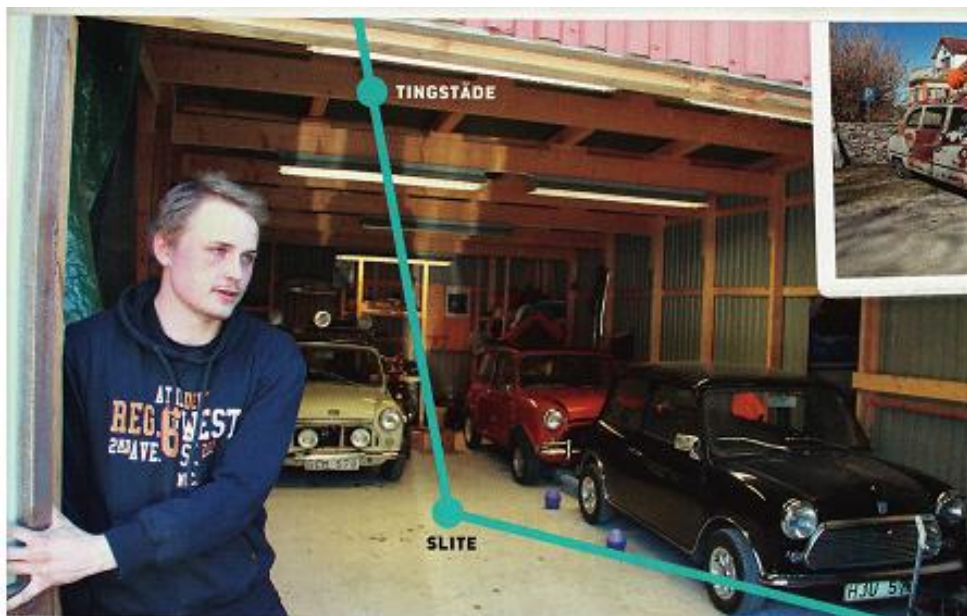
– Vill ni se fler hundkojor? undrar Emil. Jag har nio stycken!

Barnen läser Kalle Anka pocket i Fiestan. Vi nickar. Emil promenerar iväg, vi följer efter och Emils pappa gör oss sällskap. Jag förundras över hur självklart bilintresserade kan umgås. Inga långa presentationer – bara pang på rödbetan.

Garagedörrar och portar slås upp och vi kikar nyfiskt in. Vi hamnar snart i en verkstadslokal som får mitt garage att likna ett tält från Biltema. Det är högt i tak och ytan borde vara tillräcklig för samtliga nio hundkojor. Men det står bara två här, och en utanför.

– Det var på denna jag lärde att mig svetsa, berättar Emil. Vi beundrar den pågående renoveringen av en grön BMC 850 Pickup från 1962. Nylackerad och redo för den nya inredningen som är på väg från England.

– Då går vi vidare, säger Emil. Vi vandrar från ett garage till nästa. Projekten är dammfria och flera av hundkojorna är inne på andra renove-

Sverigeres

GOTLAND

På Kutens Bensin får man lyxcrêpes, Buick-ambulansen från 1952 utanför Slow Train Bed & Breakfast är fullt körbar.

FÄRÖ

Emil Larsson är blott 22 år men har redan samlat på sig nio kojor av av olika modell.

Den svarta jubileumsmodellen firade Kojans första 15 år. En blekgreen pick-up ska återställas till originalskick.

borde Valeriánes frukost vara. Den serveras i den charmiga huvudbyggnaden från 1890-talet. Stereon spelar Édith Piaf. Kutens Bensin och Slow Train är välkända, och man förstår verkligen storheten när man varit där.

Vi sitter i den solvarma Fiestan och väntar på Färöfärjan. Fiestan har nog aldrig upplevt så här mycket äventyr. Vi tittar på barnen där bak. Förmodligen har det aldrig suttit någon i baksätet. Vi fyller Fiestan med upplevelser. Högtidligt går vi ut och sätter ett Kutens-märke på sidorutan.

Fiestan kränger på Corgihjulen i kurvan. Stänklapparna skrapar i asfalten. Det är 70-väg och Carl kör fort. På en raksträcka lutar jag mig diskret åt vänster och kontrollerar hastigheten. Nästan 68 km/h. Vi har missat matpausen. I baksätet sjunger orcherna om Sauron.

Vi möter en svart Porsche 924 och konsumerar synen likt Dextrosol. Tyvärr har den ingen inverkan på de svultna barnen. Det sugrörstunna av-

ringen. Hur mycket yta har de? Jag ser ut i den omgivande tallskogen.

Vi avslutar med Emils trapperklädda BMC 850 med färskinn på förarsätet och ratt. På taket sitter ett takräcke med extraljus, reservhjul och för säkerhets skull en plank. Bredvid står en Röd Cooper S från 1965 och väntar på vård. Hundkojevärldens heliga graal och dessutom en Gotlandsbil. Köpt av pappa Olofs gamla lärare med löfte om att få den på vägen igen. Motorn är urplockad och fastkedjad i en regel.

– Man kan aldrig vara för säker, säger Emil. Cooper S-motorena är eftertraktade.

Innan vi åker påminner Carl att han borde spara på varvräknaren i Allegron som snart ska skrotas. Den är unik för 1300 Special.

Det är solnedgång och Fiestan slingrar sig fram längs färhagar och stennurar på Färös karga låga landskap. Vi var en av tre bilar på den korta färjeturen och här är ännu mer öde än på Gotland.

När Elvis i neon dyker upp på höger sida är det dags att bromsa in. Vi har bokat rum på Slow Train som ligger strax efter Kutens Bensin. Och innan vi hunnit säga gotlandsruss ser vi skylten på vänster sida. Utan att sakta ner svänger Carl in mellan grindstolparna i sten och parkerar bredvid en Buick Roadmaster ambulans från 1952 som ser ut att rymma vår Fiesta i handskfacket.

Värdinnan Valeriáne finns på Kutens Bensin där köket fortfarande är öppet. Vi beställer galettes och crêpes och äter i trädgården tillsammans med rostiga kylskåp och störtfångare. Alla fyra trivs.

Klockan 05.30 vaknar jag av ljuset. Kuddarna är mjuka och jag somnar om. 06.30 vaknar jag igen. Jag ger mig ut på löprunda längs klapperstensstranden. Lika känt som ljuset på Färö

Lennart Jönsson kör A-Ford som sommarbil. Fjärde ägaren på åttio år!

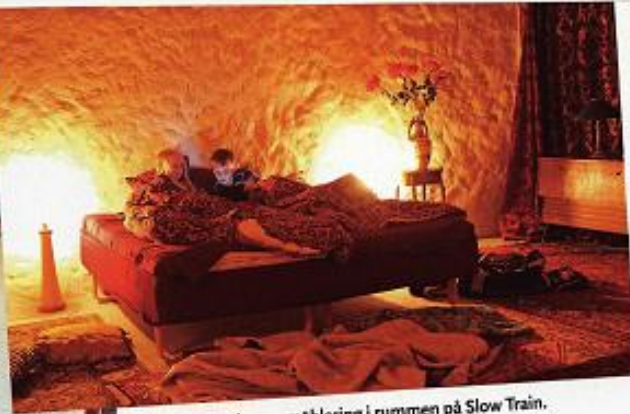
Sverigeresan

GOTLAND

Ukokost med guldkant på Slow Train.
Edith Piaf i högtalarna.

Udda men trivsamt möblering i rummen på Slow Train.

Hoburgsgubben får finbesök.

Raukarna är så nära att jag skulle kunna backa intill dem, men jag avstår. Jag minns när Clark Griswald backade ner hela Stonehenge i Ett Pärön till Farsa-filmen.

LJUGARN

HAMRA

HOBURG

gasröret avger en dov baston när vi accelererar på en raksträcka. Nu sker vår andra omkörning. En Volvo hjuvgrävare blinkar höger och vi passerar.

- Räknas den? frågar jag.
- Klart den gör, svarar Carl.

Jag pekar ut så barnen ska se blommorna som svishar förbi. Bock i blåsipparutan. För första gången går det snabbare än vad jag tror och snart har vi kört om en vit 745 GL.

- Sakta ner! Google säger att vi är mitt i ett raukornråde, ropar jag.

Nu spanar alla efter de skygga raukarna. I Boge hittar vi dem. Till skillnad från smygjakten på Färöraukar står dessa likt älgar i vägrenen. Raukarna är så nära att jag skulle kunna backa intill dem, men jag avstår. Jag minns när Clark Griswald backade ner hela Stonehenge i Ett Pärön till Farsa-filmen.

Det guldgula strandgräset nedanför Ljugarn bryter vackert mot det turkosfärgade havet. Det blåser kalla vindar från havet som sliter i plastpåsarna från Coop - enda öppna "lunchstället"

vi kunde hitta. Vi håller hårt i papptallrikarna med rostbiff och potatissallad. Trots den enkla dukningen är det är fantastiskt vackert. Vi fryser men vi har fått mat och humöret är på väg upp.

Vi närmar vi oss Storsudret och Hamra. Där ska vi träffa Jakob Ringbom som är B11-fantast. Innan jag hunnit fråga Carl om de viktigaste B11-glossorna är vi framme. Carl styr in på en grusplan omgiven av vitkalkade hus. Vi kliver ur och möts av solljuset och Jakob.

- Välkomna till Hamra Krog, säger han med ett leende. I bakgrunden spelar Edith Piaf - igen! Liket den röda och blå magneten i Briortåget finner Carl och Jakob varandra. Jag lyssnar och önskar att jag som Jakob och Emil kunde fokusera mer, inte byta bilar och märken så ofta.

Den långa och krokiga historien om Jakobs Citroën B11 Normale startade hos en polis i Jönköping. Efter några ägarbyten köpte en kille från Norrtälje bilen. Han demonterade den, märkte upp alla delar, packade ner allt i lådor och ställde un-

I hagarna på Färö kan man hitta lite av varje.

Köpt i lådor och renoverad utan förkunskaper: B11 Normale.

Se Jakob Ringboms film om sin B11-renovering på Youtube. S på "traction avant princesse".

Visby är lugnt trots att det är fredagkväll.

” Carl och jag leker med tanken att boka om färjan och ta in på deras bed & breakfast. Hoberna vill till Visby och Hamnhotellet. Där finns Internet och Minecraft.

dan lådorna. Därefter bytte lådorna ägare flera gånger. För sex år sedan mötte B11:an Jakob, en entusiast med både visioner och energi.

– Jag visste inte ens vad en drivaxel var, säger Jakob. Alla lådor packades upp. Det som saknades hittade jag via svenska reservdelsspecialister. Kompisar kom och hjälpte till. Många skakade på huvudet.

Carl och Jakob fortsätter berättelsen i baksätet på B11:an. Det ljusblå innertaket har Jakob sytt själv. Jag sitter fram och studerar den lilla instrumentlådan på rattstängsen. Efter den långa bilfärden från Färö börjar jag dagdrömma. Som Michael Corleone kör jag på dammiga kalkvita vägar i landsflykt på Sicilien. Jag stannar och köper bröd på ett litet bageri. Pratar lite med flickan bakom disken, hejar på äldermännen

som spelar backgammon. Sen åker jag iväg mot mitt gömställe vid kusten. Jakob väcker mig och säger att förra året skar urtrampningslagret.

Nina, Jakobs flickvän, sticker in huvudet genom sidorutan. Hon frågar om hon ska sätta på kaffet. Det tackar vi för. Nina ler. Vi sitter där som ett gäng skolpojkar i pappas bil som inte fungerar. Jag vid ratten, Carl och Jakob i baksätet. Framför bilen på den kalkvita grusplanen dansar Axel och Ella till Milord med Café Accor-dien Du Paris.

Vi sätter oss i solen vid ett av restaurangborden. Nina har ställt fram franskröstat kaffe, croissanter och nybakad chokladkaka. I högtalarna spelar Max Marin dragspel i "Ou Sont-Ils Les Gigolos". Nina berättar att Hamra Krog blivit en samlings-

punkt på orten. På fredagar och lördagar kommer flera sällskap som besöker både restaurang och bar, berättar hon. För att undvika kallskuret från Coop bestämmer vi att äta här ikväll.

På Hamra krog är det full verksamhet när vi ett par timmar senare återkommer från Hobernsgubben. Flera familjer är här och barnen springer mellan borden. Min palt med lingonsylt är jättegod. Det har varit en lång och upplevelserik dag. Carl och jag leker med tanken att boka om färjan och ta in på deras bed and breakfast. Hoberna hör oss. De vill till Visby och Hamnhotellet. Där finns Internet och Minecraft.

– Jag får inte upp min Lego Minifigure-påse, säger Axel. Det är lördag morgon och vi sitter på färjan mot Nynäshamn. Jag tar fram min Leatherman ur rygsäcken. Fäller ut kniven och öppnar påsen åt Axel. Jag inser att det var enda gången under Gotlandsresan vi använt ett verktyg. Nu har Fiestan gått 2 495 mil. ☺

GOTLAND

1. Fårö

Sveriges åttonde största ö har drygt 500 bofasta. Turismen är största näringsgrenen. Här finns sandstränder, unik natur och ståtliga raukfält. Flera områden är naturreservat. Resan mellan Fårö och Fårösund tar 8 minuter med de öppna bilfärjorna som går varje halvtimme. Innan den färjetrafiken roddes man över av en kraftfull dam som hette Kajsa-Stina.

2. Kutens Bensin

Världens bästa rockklubb enligt Kutens Bensin. Läser man pressen kan det stämma. Högsäsong är rock'n roll med artister som Wanda Jackson, Bill Haley's original Comets och Pugh Rogefeldt. Vi var där en kväll under lågsäsong och åt fantastiska crêpes och gallette från Crêperie Tati. För länge sedan, innan Kutens Bensin, låg här två bensinmackar en Texaco och en Shell. Idag är det "Fuel for the soul". www.kuten.se

3. Slow Train Bed & Breakfast

Ett varpkast från Kutens Bensin ligger Slow Train Bed & Breakfast i en romantisk gård från 1890-talet. Värddinnan Valeriáne håller öppet året runt. Rumspriset är lågt och välkomnar alla Fåröbesökare. I priset ingår Valeriánés goda och annorlunda fransk-svenska frukost. Slow Train är döpt efter en låt av Valeriánés favoritartist Bob Dylan. www.slow-train.se

4. Slite

Slite är norra Gotlands största tätort med 1 500 invånare. Slite domineras av cementfabriken Cementa. I centrum finns trevliga caféer och loppisar. I hamnen kan man köpa färsk rökt flundra. På promenadavstånd från centrum finns Slite Havsbad med en barnvänlig sandstrand.

6. Tingstäde fästning

1903 byggdes Tingstäde fästning i syfte att försvara militära förråd. Den rymde en besättning på 5 000 man och kunde försvaras upp till 30 dygn. Omkretsen är 6 km, jämfört med Visby ringmur som är 2,5 km. 1990 avslutades verksamheten och de sista förråden tömdes. Idag är det Tingstäde Hembygdsförening som ansvarar för att göra fästningen och dess historia tillgängliga för allmänheten. Vecka 26 till 32 är det öppet tisdag – söndag 11:00 – 16:00. www.tingstadefastning.se

7. Ljugarn

I början av 1900-talet var Gotland en av Sveriges mest besökta turistorter, och paradiset var Ljugarn. Längs Strandvägen som löper på flip-flop avstånd från sandstranden finns fortfarande tydliga spår av 20-talets sommarvillor och pensionat. Gotlands äldsta badort har 150 bofasta men under högsäsong kan det stiga till över 5 000. Betänk att alla dessa turister skulle rymmas i Tingstäde Fästning. www.ljugarn.com

8. Hamra Krog

Fransk bistro med familjekänsla och barhäng, så beskriver ägarna Jakob och Nina Hamra Krog. Krogen är en lokal samlingspunkt i Hamra och ett populärt besöksmål för turister under högsäsong. Utöver fransk-gotländsk mat erbjuder de logi, musik och flera olika aktiviteter, bl.a. krudedrejning. Om du är intresserad av Citroën B11 och fransk öl fastnar du snabbt i baren med Jakob. www.hamrakrog.se

5. Hoburgsgubben

Lika självklart som att vinka åt Jätten Vist i Jönköping hälsar man på Hoburgsgubben på Gotland. Majstregårdens utmärkta restaurang ligger bredvid. Prova den fina vägen förbi Sundre söderut och den vackra kustvägen norrut. Det går många historier om Hoburgsgubben. De pålitligaste är att han är Gotlands mest kända rauk och att hans gula näsa inte är abrasion, det är ett busstreck.

